

УДК 582.688.3: 581.144:634.1

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗМНОЖЕННЯ ЧОРНИЦІ ВИСОКОРОСЛОЇ
(*VACCINIUM CORYMBOSUM* L.) СТЕБЛОВИМИ ЖИВЦЯМИ**

Балабак А. Ф., д-р с.-г. наук, професор
Пиж'янова А. А., канд. с.-г. наук
Уманський національний університет садівництва

Закладання промислових плантацій інтродукованих сортів чорниці високорослої (*Vaccinium corymbosum* L.) в Україні вимагає великої кількості садивного матеріалу, обсяги і технологія виробництва якого не задовольняє потреби садівників. Впровадження в культуру чорниці високорослої та її сортів, а також збереження їхніх господарсько-біологічних ознак і властивостей значною мірою виявляють необхідність та перспективність розмноження зеленими і здерев'янілими стебловими живцями. У практиці

розсадництва відмічається низька регенераційна здатність стеблових живців, слабе формування адвентивних коренів, а також низький вихід садивного матеріалу. Тому нині особлива увага приділяється розробці способів розмноження, з метою забезпечення якісним садивним матеріалом.

Метою досліджень було вивчення регенераційної здатності зелених стеблових живців інтродукованих сортів чорниці високорослої в умовах Правобережного Лісостепу України. Для досягнення поставленої мети передбачалось виконати наступні завдання: оцінити регенераційну здатність зелених і здерев'янілих стеблових живців залежно від особливостей сорту; встановити оптимальні строки заготівлі та висаджування зелених стеблових живців на вкорінювання; визначити вплив типу пагона і його метамерності на утворення адвентивних коренів.

Вивчали інтродуковані сорти чорниці високорослої в умовах Правобережного Лісостепу України — Блюкроп (*Bluecrop*), Блюгольд (*Bluegold*), Дюк (*Duke*), Дарроу (*Darrou*), Елліот (*Elliot*), Спартан (*Spartan*), Торо (*Toro*). Досліди проведено в розсадниках Уманського національного університету садівництва, Національного дендропарку «Софіївка» НАН України і ТОВ «Брусвяна». Для вкорінення зелених і здерев'янілих стеблових живців використовували скляні теплиці з дрібнодисперсним зволоженням. Субстратом слугувала суміш торфу (рН 4,0–4,5) з чистим річковим піском у співвідношенні 4:1. Температура повітря в середовищі вкорінювання становила 28–30, субстрату — 18–22°C. Відносна вологість повітря була в межах 80–90%. У кожному варіанті дослідів використовували живці, заготовлені з апікальної, медіальної та базальної частин пагона з одним, двома, трьома і чотирма вузлами.

Встановлено, що досліджуваним сортам чорниці високорослої властива слабка регенераційна здатність при вкорінюванні зеленими стебловими живцями в умовах дрібнодисперсного зволоження. Виявлено неоднакову регенераційну здатність сортів, залежно від строків живцювання, типу живця і його метамерності. Оптимальне вкорінювання для всіх типів зелених стеблових живців в умовах регіону, спостерігали у червні та на початку липня. Сорти Блюкроп і Дарроу характеризувались більш високою регенераційною здатністю у порівнянні з сортами Елліот, Спартан і Торо.

Істотну перевагу в укорінюваності мали тривузлові і чотиривузлові живці, незалежно від частини пагона з якої вони були заготовлені. Укорінюваність живців з апікальної частини пагона становила в середньому 11,9 %, з медіальної — 16,8 % і з базальної відповідно — 34,4 %, що на 4,6–12,0 % більше, ніж двовузлові та на 8,2–24,1 % більше, ніж аналогічні одновузлові.

Укорінюваність тривузлових живців з медіальної частини пагона, також, істотно різнилась від двовузлових та одновузлових, відповідно на 7,9 % та 12,9 %. Відсоток укорінення тривузлових базальних живців становив 34,4 %, двовузлових 22,4 %, а одновузлових лише 10,3 %.

При збільшенні кількості вузлів до 4-х у зелених живців, майже в усіх сортах, регенераційна здатність була майже на такому рівні, як у тривузлових.

Так відсоток укорінення чотиривузлових живців сорту Блюкроп, заготовлених з апікальної частини пагона становив 10,3, медіальної — 14,8 та базальної — 32,5%.

Найбільше вкорінення зафіксовано у живців сорту Дарроу (35,4%), Блюкроп (34,4%) та Блюгольд (25,3%), заготовлених з базальної частини тривузлового пагону. Живці сортів Торо, Спартан і Дюк укорінювалися слабше, відповідно 16,9, 18,7, 22,5%. Живці сорту Елліот вкорінювалися найслабше — 6,6%.

Вихід укорінених живців з медіальної частини пагонів сортів Дюк і Блюкроп становив 14,7 і 16,8%), Блюгольд і Дарроу — 13,8 і 18,9%, Торо і Спартан — 10,1–12,6% та Елліот — 4,9%. Відсоток укорінювання живців з апікальної частини пагона варіював у середньому від 3,3 до 12,9% залежно від сортових особливостей. Залежно від результатів укорінення зелених стеблових живців чорниці високорослої сорти розділено умовно на три групи: легковкорінювані (Блюкроп, Дарроу), середньовкорінювані — (Блюгольд, Дюк, Торо і Спартан) і слабковкорінюваний — Елліот.

Отже, зелені стеблові живці сортів чорниці високорослої мають слабку регенераційну здатність. Оптимальними для живцювання є тривузлові і чотиривузлові живці завдовжки 10–15 см, які у 1,5–10,5 разів мають вищу вкорінюваність порівняно з іншими. Подальший ріст і розвиток кореневласних рослин визначає термін заготівлі пагонів для живцювання, тип живця і його метамерність.